

CENNETTEN KOVULUŞ; ŞENGAL EZİDİLERİNİN VE TÜRKMENLERİN ZORUNLU GÖÇÜ

**Hasan AYDIN*

Toplumsal hareketlerin giderek hız kazandığı ve yeni bir biçime evrildiği günümüzde Ortadoğu'da kimilerine göre "Arap Baharı",kimilerine göre ise "Arap Kışı" olarak tanımlanan çok hızlı değişimler şiddetli çatışmalarla devam etmektedir. Haritadaki çizgiler değişedursun, bu değişimin ve şiddetin en büyük mağdurları şüphesiz bu sıcak topraklarda yaşayan azınlık halklarıdır. Türkmen, Ezidi, Süryani ve Dürziler başta olmak üzere sayıları gittikçe azalmakta olan bu halklar, IŞID(Irak Şam İslam Devleti) örgütünün saldırıları sonucu topraklarından sürülmekle kalmamış, yetişkin erkekler katledilmiş,çocuk ve kadınları da kaçırılmış, tecavüze uğramış ve köle pazarlarında satılarak metalaştırılmıştır.Özellikle tarih boyunca 72 defadan çok katliama uğrayan,80 defa topraklarından sürülen,Şengal'de yaşayan Ezidi halkın durumu ve yaşadığı dram Uluslararası bir çok sivil toplum örgütünün raporlarına da yansımış ve gerekli desteğin acil olarak ulaştırılması gerektiği ifade edilmiştir.Bir kısmı şu an ülkemizde Mardin,Şırnak,Batman ve Diyarbakır'da mülteci olarak varlığını sürdürmeye çalışan Ezidilerin yaşadıkları travmatik olayların,düşüncelerde yarattığı yıkımın öyle havadan sudan anlatılacak kadar sıradan olmadığı belgelerle ve yapılan gözlemlerin sonuçlarıyla ele alınarak bu çalışmada açıklanmaya çalışılacaktır.Irak ve Suriye'de varlığını süren azınlık halklarının kendi vatanlarında yaşadığı ağır şiddetin ve sonrasında mülteci bir yaşama doğru yaşadıkları o uzun yolculuğa biraz da "ses olmak" adınadır bu çalışma.Öyle ki Türkmen ve Ezidi kadınlar IŞID örgütünün saldırılarından hala kendilerini kurtarabilmiş değillerdir. Bu yüzdendir ki ele geçirilmeme adına kadınlar "kurtuluş" yolculuklarında, kendilerini uçurumlardan atarak veya yanında taşıdıkları bıçak ve hançerle "onurlu" bir şekilde intihar etmiş ve hala etmektedir .Yoğun kaygı ve şok evresini hala atlatamayan ve ülkemizde şu an mülteci olarak varlığını sürdüren bu halkların yaşadıkları,tüm insanlığın tarihinde izi uzun süre hafızalardan silinmeyecek bir utanç olarak duracaktır.Bu anlamda bu çalışma akademinin bilimselliğinden ve objektifliğinden öte araştırmacının en başta kendisiyle bir yüzleşmesidir.

Anahtar Kelimeler:Ortadoğu,Türkmen,Ezidi,Mülteci,Göç,Tecavüz

*Tunceli Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

GİRİŞ

Bir çok Arap ülkesinde olduğu gibi Suriye’de de insanlar Arap ayaklanmasının etkisiyle özgürlük için sokağa döküldüler. Bir duvara yazılan ”Nizam Devrilsin” sözünün slogana dönüştüğü Suriye’de 8 Nisan 2013’te IŞİD (Irak Şam İslam Devleti) örgütü yayımladığı bildiriyle varlığını tüm dünyaya duyurmuş oldu. Bu binlerce insanın alıkonularak köleleştirilmesine, tecavüz edilmesine ve binlercesinde vahşi bir şekilde katledilmesinin bir dönüm noktası olarak tarihteki yerini aldı. Bundan yaklaşık bir yıl önce 3 Ağustos 2014’te IŞİD saldırıları sonucu Şengal dağına kaçan Ezidiler, birçoğumuzun hayatına dağıdaki aç susuz görüntülerle girdiler. Mezopotamya’nın kadim halkı olan Ezidileri Mezopotamya’daki birçok halk gibi tanıımıyorduk. Kaldı ki Ezidi toplumu Şengal dağının eteklerinde yer alan küçük şehirlerinde ve köylerinde gözlerden uzak, hiçkimseye ulaşmadan yaşamlarını sürdürmekten gayet memnun görünüyordular. IŞİD tarafından gerçekleştirilen bu katliamda kaç kişinin öldürüldüğü ne yazık ki hala bilinmiyor. Ancak edinilen bilgilere göre ve Uluslararası Af Örgütü’nün raporlarına göre bu sayı 5000 civarında. IŞİD girdiği köylerde çoğunlukla erkekleri katlederken, kadın ve çocukları ise esir olarak aldı. IŞİD’in elinde olan sayıları yaklaşık 5000 olarak tahmin edilen kadınlar dünyanın çeşitli ülkelerine satıldılar. Birçoğunu artık bulmak mümkün değil. Çok az bir kısmı Ezidi cemaati, bazı Kürt kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin çabalarıyla ”satın alınarak” kurtarıldı. Çoğunluğu katledilen ailelerinin ardından bilinmez bir geleceğe gittiler. Ezidi çocukların bir kısmı da köle olarak evlerde kullanılmak üzere satıldılar. Bir kısmı ise kendi kültürlerine, dinlerine düşman bir şekilde, bir gün kendi halklarına katliam yapmak üzere, bir yerlerde IŞİD’li olarak yetiştiriliyorlar. Bütün bu katliamlara, tecavüzlere ve yaşananlara karşı Uluslararası çoğu örgütün ve büyük ülkenin bu duruma tepkisizliği ve müdahale edememesi ise tarihin hayal kırıkları sayfalarında kendilerine yer bulmalarına sebep oldu. Yalnızca Ezidiler de değil Türkmenler, Durziler gibi bölgede uzun yıllardan beri sessizce yaşamlarını süren halklarda bu saldırılardan etkilendiler.

Yaşam alanlarının yerlebir edildiği bölgelerden kaçış ile başlayan göç dalgası başlangıçta pek görülmesede şu günlerde neredeyse tüm dünyaya yayılmaya başladı. Yeni bir yaşama sıfırdan başlamaya çalışan mültecilerle yapılan görüşmelerde artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı düşüncesinin ağırlıkta olduğu görüldü. Türkmen Kadınları Vakfı Başkanı Himan Remzi, IŞİD’in Musul ve Türkmen kenti Tel Afer’i işgal ettiği sırada 120’si çocuk 500 Türkmeni kaçırdığını söyledi. Kadınların köle olarak pazarlarda satıldığını ve köleleştirildiğini, çocuklarında kendi örgütlerine militan olup savaşma, intihar bombacısı olmak üzere yetiştirildiğini belirten Himan Remzi uluslararası kamuyonun sessizliğine ise anlam veremediğini dile getirdi. Uluslararası savaş hukuku dahil bütün sözleşmelerde, kadın ve çocuklara dokunulmaması gerektiği herkes tarafından biliniyorken dine hizmet adı altında binlerce çeşitli etnik ve azınlık gruplarına mensup kadın, savaşın en başta ve en büyük mağduru oldu çocuklarla beraber. Yaşadıkları şiddet ve travma yüzünden zor dönemler geçiren ve Türkiye’de Silopi, Mardin, Batman gibi bölgelerde mülteci olarak varlığını sürdürmeye çalışan kadınlarla yapılan görüşmelerde durumun ne kadar vahim olduğu STK’ların raporlarında da yer aldı. Özellikle Türkiye İnsan Hakları Vakfı’nın raporundaki şu bölüm kadınların ve çocukların yaşadıklarını özetler niteliktedir: **“Görüşülen ailelerin ruhsal durumlarına yönelik bulgularımız;** yoğun kaygı ve şok evresinde olduklarını, birçoğunda akut stres belirtileri görüldüğünü ortaya koydu. Ayrıca kaygı ve güvensizlik; çaresizlik; değersiz hissetme; nefret ve öfke; suçluluk duygusu ve utanç da raporumuzda örneklenen görüşme notlarımızda daha ayrıntılı biçimde bulabileceğiniz bulgular arasında.

Yaşanan travmatik olayla baş etme yöntemleri olarak sergiledikleri duygu ve davranışların; bir arada kalma isteği; kalanlardan bilgi alma çabası; Avrupa'ya yerleşme ve buna yönelik plan yapma; yakınlarının ölmüş olma ihtimalini yok sayma; bu yapılanların Müslümanlıkla ilgisi olmadığını yineleme ve öfkeli cümleler kurma; kendilerine yardım getirilmesinin iyi hissettirdiğini ifade etme; YPG'ye yönelik minnetlerini sıklıkla ifade etme; ağıt yakma v.b olduğu gözlemlendi.**Destek sunma sırasında;** gerek görevli, gerekse gönüllülerin yoğun çaba içinde olduğu ancak ruhsal açıdan sıkıntı yaratabilecek hususların da yer yer yaşanabildiği ve çeşitli handikaplar oluştuğu gözlemlendi.”

Yaşadıkları travmanın yükünü azaltmanın en önemli unsurlarından biri yaşamın rutin döngüsüne dönmesidir. Ancak yakın zamanda bu mümkün görülmemektedir.Bu yüzden cennetten kovuluşun ardından Şengal'den başlayan yolculuğun Türkiye'deki mülteci yaşamla da sonlanmayacağı görülmektedir.Öyle ki mültecilerin çoğu Avrupa'ya tanıdıklarının yanına gitme planı ve hayalleriyle geçiriyorlar günü.Umut yolculuğu sürüyor...

CENNETEN KOVULUŞ:ŞENGAL'DEN KAÇIŞ

“ Tanrı bu dünyanın yalnızca yaratıcısıdır,sürdürücüsü değil.Dolayısıyla bu evreni cennet veya cehennem kılmakta biz insanların elindedir...”(Ezidilere göre Yaradılış Efsanesi)

Her sabah evreni aydınlatan güneşe dualarında Ezidiler önce 72 millet için, sonra da kendileri için dua ederler. insana ve doğaya duydukları büyük saygının yanında onunla bütünleşmiş küçük bir ulus olan Ezidiler tarih boyunca 72 defa kılıçtan geçirildiler.73. kez büyük bir katliamla karşı karşıya olan Ezidiler kendi kutlu vatanlarından ayrılmak zorunda kalarak,kaçarak Şengal'den Türkiye'ye ve Irak'a sığınma taleplerinde bulunarak mülteci bir yaşamın zorluklarıyla karşı karşıya kaldı.En insani ihtiyaçları karşılan(a)madı.Diğer mültecilere tanınan hak ve yardımlar söz konusu Ezidiler olduğunda yaşama geçirilemedi,uygulanmadı.Dini inançlarından dolayı hep duymazdan gelindi.Sivil toplum kuruluşları ve bazı belediyeler dışında onlara elini uzatan olmadı.81.kez topraklarından sürülen Ezidiler de özellikle kadınların yaşadığı şiddet,tecavüz olayları bu ayaklanmanın,savaşın en kirli sonucu oldu.Şengal Dağlarında günlerce aç,susuz kavurucu ağustos sıcaklığında evlerini terk edip IŞİD örgütüne yakalanmamak adına yollara düşen ve çoğunluğunu çocukların ve kadınların oluşturduğu kalabalık Ezidi grupları çok zor günler yaşadı.Yakalanıp tecavüze uğramamak adına kimi kadınlar kendilerini uçurumlardan aşağı atarak intihar etti,kimi yanında taşıdığı bıçak,hançer gibi kesici aletlerle yakalanma anında yaşamına son vermek için elleri tetikte olacak bir şekilde yolculuklarına devam etti.Uluslararası medyaya yansımayan onlarca çocuk susuzluktan ve açlıktan öldü.

CEHENNEMDEN KAÇIŞ;IŞİD,İŞKENCE VE SEKS KÖLELİĞİ

Tarih boyunca yaşanan kanlı savaşlarda her zaman “ganimet” olarak görülen kadınlar 21. yüzyılda da aynı dramı yaşıyor. Savaşlardaki vahşet geleneğini 21. yüzyılda devralan ve sürdüren IŞİD özellikle kadınlara aynı zulmü yaşıyor. Binlerce kadın ve çocuk halen IŞİD'in elindeyken kendi imkânlarıyla bu vahşetten kaçan kadınlardan D.S.C (27) bu zulmün ve vahşetin tanığı olarak yaşadıklarını anlattı. 80 gün esir kaldıktan sonra yengeleri ve yeğenleriyle birlikte kaçmayı başaran D.S.C'nin yaşları 12, 20, 32 yaşları arasında değişen 3 kız kardeşi halen IŞİD'in elinde esir. 25, 26, 27, 22 ve 23 yaşındaki 4 erkek kardeşi de IŞİD tarafından kaçırıldı. Erkek kardeşleri ile anne ve babasının

hayatta olup olmadıklarını bilmiyor. D.S.C'yle yapılan görüşmenin devamında söyledikleri akıllamaz nitelikteydi.

80 gün boyunca günde bir kere peynir ekmek yediklerini söyleyen D.S.C esaret günlerini şu sözlerle anlattı; “Günde bir kere bozuk peynir ve bayat ekmek dağıtırlardı. Su içmek istediğimizde de daha önce kullandıkları, yıkandıkları suları içmemizi isterlerdi. Her gün üzerimizi arayarak telefon olup olmadığını kontrol ederlerdi. Üzerinde telefon buldukları kadını dövüp telefonu elinden alırlardı. Benim üzerimde de telefon ve annemden bana kalan bir yüzük vardı. Yüzüğü ayak parmağıma takarak saklayabildim. Telefonu da ya ekmeğin içine ya saçımın arasına ya yastığın içine sakladım. Zaten o telefon sayesinde kurtulabildik. Zaman zaman gelip güzel kadınları alıp götürürlerdi. Beni götürmesinler diye yüzüme kül sürerdim. Yeni evlenmiş 7 aylık hamile bir kadının bebeğini öldürdükten sonra kadını alıp kendileriyle götürdüler. Bizi alıp götürmesinler diye korkudan günlerce uyumadık. Artık bu yaşadıklarımız dayanılmaz hale gelince ölümü göze alarak iki yengem, amcamın iki kızı ve çocuklarıyla birlikte kaçıma kararı verdik. Sakladığım telefonda bir numarayı arayıp yardım istedim. Aradığım adam bana yolu tarif etti. Gece kaçtık Telafer'den. Kaçmayı başardıklarında sabahın dördüne kadar yürüdüklerini ifade eden D.S.C, gündüz yakalanmamak için karanlık çökene kadar bir çukurda hayvan pisliğinin altında gizlendiklerini söyledi. 4 gün boyunca çıplak ayakla yürüdüklerini vurgulayan D.S.C, “4 günün sonunda Arap bir çobanla karşılaştık. Ondan yardım istedik. Bize önce yemeğini ve suyunu verdi. Akşama kadar beklememizi söyledi. Akşam ailesiyle birlikte bir arabayla gelip bize yemek getirdiler. Daha sonra alıp bizi Şengal dağlarına yakın bir noktaya götürdüler. Burada Şengal dağlarında kalan erkekleri arayarak gelip bizi almalarını söylediler. Onlar gelip bizi alıp önce Şengal dağlarına götürdüler. Daha sonra da yardıma gelen helikopterlerle Duhok'a gönderdiler” diyerek nasıl kurtulduklarını anlattı

Irak Türkmen Cephesi Başkanı Erşed Salihi ile yapılan görüşmede ise Salihi yaşanan şiddeti ve vahşeti anlattı; “Türkmen Kadınlar Birliği tarafından Kerkük'te düzenlenen etkinlikte yaptığı konuşmada, Türkmen kadınların bu bu özel güne buruk girdiğini söyledi. IŞİD militanları, Musul ve Telafer bölgesinde kaçırdıkları Türkmen kadınların kimisine tecavüz etti, bazılarını öldürdü” diyen Salihi, “Türkmen kadınlar, Suriye'deki Nahhasa Kadın Pazarı'nda satıldı. Kerkük'ün Tazehurmatu nahiyesine bağlı Beşir köyünü geçen Haziran'da ele geçiren IŞİD militanları, Türkmen kadınlarına önce tecavüz etti, ardından bu kadınları köydeki su depolarına ve elektrik direklerine astı. Telafer ve Musul'dan kaçan yüzlerce hamile Türkmen kadın da yollarda doğum yaptığı için hayatını kaybetti. Kaçış yolunda çok sayıda bebek de öldü” şeklinde konuştu. Salihi, dünya medyasının Türkmen kadınlarının yaşadığı dramı görmezden geldiğine dikkati çekerek, “Bizler siyasetler olarak yurt dışında katıldığımız insan hakları konferanslarında Irak kadınına yönelik yapılan tüm haksızlıkları dile getirdik. Ancak yabancı medya ve Arap medyası, Türkmen kadınların yaşadıklarından bahsetmiyor. Bunun arkasında siyasi bir amaç olduğunu düşünüyorum” ifadelerini kullandı.

BM'nin cinsel şiddetle mücadelede sorumlu temsilcisi Zainab Bangura, IŞİD'in Irak ve Suriye'de kaçırdığı genç kızları köle pazarlarında 'bir paket sigara karşılığında sattığını' söyledi. , cihatçıların yeni ele geçirdikleri bölgelerden kaçırdıkları genç kızları satmak için köle pazarları kurmaya devam ettiklerini, fakat IŞİD'in elindeki kadınların sayısının bilinmediğini belirtti. BM temsilcisi, “Bölgeleri ele geçirdiklerinde kadınları kaçırıyor, alıkoyuyorlar. 'Yeni tedarik' ifadesini kullanmak istemiyorum ama yeni kızlar alıyorlar” dedi ve kızların 'bir sigara paketinin ederi kadar az bir ücrete veya birkaç yüz, bin dolara satıldığını' söyledi.

SONUÇ

Geçtiğimiz yıl, Irak'ta kapsamlı bir taarruza başlayan IŞİD, 10 Haziran'da Irak'ın kuzeyindeki Musul'u ele geçirmesinin ardından Irak'ın kuzeyine yönelerek Ezidilerin yaşadığı Şengal'e saldırdı. Saldırı sonrası 290 bine yakın Ezidi göç etmek zorunda kaldı. Bunların yaklaşık 50 bini tarihte daha önce de katliamlar karşısında yaptıkları gibi Şengal dağlarına sığındı yüzlercesi daha dağa varmadan açlıktan, sussuzluktan ve sıcaktan öldü. Ancak IŞİD binlerce Ezidi'yi, Türkmeni, Süryani'yi, Nasturi'yi ve Durzi'yi gruplar halinde katledip binlerce kadını da esir alarak köle pazarlarında sattı ya da "hediye" etti. Hala IŞİD'in elinde esir ve çok sayıda kadın bulunduğu tahmin ediliyor. Birleşmiş Milletler başta olmak üzere birçok uluslararası kamuoyu sessizliğini sürdürmekte. Ortadoğunun ve Arap yarımadasında yaşayan bir çok zengin şeyhe satılan kadınların yanısıra 6-13 yaşları arasında olan çocuklarında olduğu bir çok gözlem raporunda yer almaktadır. Kadının köleleştirildiği, tecavüze uğradığı, satıldığı ve cinsel çocuk istismarının her gün daha arttığı bu savaş bir gün sona erdiğinde bile geride bıraktıklarıyla bizlerin ve tüm insanlığın hafızasında tarihin en utanç verici dönemi olarak yer edinmekle kalmayacak olur olmaz zamanlarda uykularımızı bi şekilde bölecektir. Öyle ki tüm insanlık bu şiddetten, tecavüzdən, kadın pazarlarından, cinsel çocuk istismarlarından, çocukların okul yerine örgüt militanı olarak yetiştirilmesinden az çok sorumludur. Bir özür borcundan çok daha öte bir yaşam borçlandık insanlığa. Hadi selfie çekelim...

KAYNAKÇA:

- 1)İHD(2014),Işid Çeteleri Tarafından Kuzey Irak Federal Bölgesi'nin Şengal Kentine Yapılan Saldırı ve Katliamların Ardından,Göç Eden Yurttaşların Durumuna İlişkin İnceleme Raporu-11 Ağustos 2014-İNSAN HAKLARI DERNEĞİ, <http://www.ihd.org.tr/isid-ceteleri-tarafindan-federal-kurdistan-bolgesinin-sengal-kentine-yapilan-saldiri-ve-katliamlarin-ardindan-goc-eden-yurttaslarin-durumuna-iliskin-inceleme-raporu/> (14 Ağustos 2014)
- 2) TİHV(2014),SİLOPİ-CİZRE-MİDYAT EZİDİ KAMPLARI GÖZLEM SONUÇ RAPORU-16-17 AĞUSTOS 2014, İnsan Hakları Vakfı <http://tihv.org.tr/tihv-iraktan-turkiyeye-kacan-ezidilerin-kaldigi-kamlara-iliskin-raporunu-yayinladi/> (16-17 Ağustos 2014)
- 3)Ezidi Kadın Çocukların Çılgılığını Duyan Kadın Grubu(2014) “İŞİD’in Esir Pazarlarından Kaçan Ezidi Kadınların Çılgılığını Duydunuz mu?” -Ezdi Kadınların ve Çocukların Çılgılığını Duyan Kadınlar Platformu, ‘www.change.org’ imza kampanyası. <https://www.change.org/p/birle%C5%9Fmi%C5%9F-milletler-bm-i%C5%9Fid-in-k%C3%B6lele%C5%9Ftirdi%C4%9Fi-ezidi-kad%C4%B1nlar%C4%B1n-ve-%C3%A7ocuklar%C4%B1n-kurtar%C4%B1lmas%C4%B1-i%C3%A7in-etkin-yapt%C4%B1r%C4%B1mlar-uygulaman%C4%B1z%C4%B1-istiyoruz> (Ekim 2014)
- 4) Uluslararası Af Örgütü(2014)Ezidi Kadınlar,IŞİD ve Seks Köleliği Gözlem Raporu-2014
- 5)Savaşta Bir Ferdin Durumu,(a-Siviller,b-Hasta ve Yaralılar,c-Savaş Esirleri)-1949-Cenevre Savaş Hukuku Sözleşmesi
- 6)Lescot,Roger (2001).Ezidiler.Çev:Ayşe Meral.İstanbul:Avesta Kitap